

Monumentnummer*: 519896

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 06 november 2001
Kadaster deel/nr 82673/32

*Woonplaats** Leeuwarden *Gemeente** Leeuwarden *Provincie** Fryslân

Locatiennaam Leeuwarden *Locatieomschrijving* Vogelbuurt

*Kadastrale gemeente** Leeuwarden *Sectie** D *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* 5805

Omschrijving**

Inleiding

VILLA Zonneweelde, in 1927 ontworpen door architect Andries Baart in de Engelse Landhuisstijl. In 1927 gaf de welgestelde koopman in granen G.B. Molenaar architect Andries Baart de opdracht om een grote villa aan het begin van de Harlingerstraatweg te bouwen.

Architect Baart (1885-1969), als leraar aan de Leeuwarder ambachtsschool begonnen, kreeg vervolgens een directiefunctie aan een dergelijke school in Amersfoort, maar keerde in 1922 als zelfstandig architect in Leeuwarden terug. Aanleiding tot de vestiging in Leeuwarden waren opdrachten van de Vereniging voor Volkhuysvesting voor het ontwerpen van complexen arbeiderswoningen. Voorts kon hij spoedig bouwkundig onderwijs gaan geven aan de mts en bovendien wist Baart door goede acquisitie spoedig particuliere opdrachten binnen te halen. In de jaren twintig werkte Baart in een stijl die nu eens sterk tegen de Amsterdamse School leunde, dan weer in Expressionisme met een romantisch traditionele draai resulteerde. Omstreeks 1930 ging hij onder invloed van Dudok in meer Kubistische richting ontwerpen, waar de eveneens beschermde voormalige mts het belangrijkste resultaat van is. Bij woonhuizen kreeg dat Kubisme soms opnieuw romantische karaktertrekken, zoals bij de dubbele woning met zijn eigen woning en atelier aan de Emmakade. Een van de sterke karaktertrekken van Baarts architectuur is de aandachtige compositie van bouwvolumes. In de grote lijnen is dat karakter ook in de villa aan de Harlingerstraatweg aanwezig. Hoewel op details de hand van Baart ook is te herkennen, is de romantiek van de Engelse Landhuisstijl ongebruikelijk in zijn oeuvre.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De villa is niet zeer lang door de opdrachtgever bewoond, tijdens de crisis is het pand verkocht aan een notaris die kantoor aan huis ging houden. Het oostelijk gedeelte van de villa is daarvoor aangepast; eerst alleen beneden, later ook op de verdieping. Latere bewoners hebben een deel van de voorzieningen die voor de kantoorfunctie waren getroffen, zoals een spiltrap, weer verwijderd; andere, minder storende wijzigingen zijn gehandhaafd. De villa is uit- en inwendig grotendeels gaaf.

Omschrijving

EXTERIEUR: De villa is gebouwd op een onregelmatige plattegrond, bestaand uit een dwarsgeplaatst rechthoekig hoofdelement met aan zuid-, oost- en noordzijde uitbouwsels van verschillende maat. De massawerking van het hoofdvolume en de aanbouwsels is eveneens sterk gevarieerd, nader verlevendigd door serre's en erkers, en een complex kappengeheel van zadeldaken met kajuiten en kapellen van verschillende maat en vorm. Het hoofdelement is een dwarspand van een volledige bouwlaag met een zeer hoog opgaande kap. Aan de voorzijde op het zuiden springt centraal, maar niet in het midden, een element uit van twee bouwlagen met een fikse afwolving van de hoge kap. Aan de westzijde hiervan springt het op de hoek afgesloten volume iets terug. Aan de oostzijde is de sprong minder hevig, maar de serre is daar drieledig afgesloten. Daarop volgt de sterk terugspringende oostelijke aanbouw van één bouwlaag en een iets lagere maar wel hoge kap met een op korbelen rustend groot dakoverstek. Zowel de westgevel van het hoofdelement als de uitbouw aan de oostzijde zijn met topgevels gesloten. Aan de op het noorden gerichte achterzijde is aan de westzijde het grootste uitbouw gerealiseerd. Ook deze is één bouwlaag met een zadeldak hoog. Aan deze uitbouw is een bijkeuken met plat dak en een later tot stand gekomen garage aangebouwd.

De villa is gebouwd van een sterk gemêleerde rode baksteen, de borstweringen van een harder gebakken steen in een iets donkerder melange. De afgewolfde geveltop aan de voorzijde en de grote kajuit aan de achterzijde alsmede de borstweringen van de boegvormige vensters in de oostelijke en westelijke zijgevels bekleed met horizontale, met veer en groef in elkaar gestoken houten delen. Op de dakschilden die in het zicht liggen oranje- en roodkeramische leien, op de schilden aan de achterzijde oranje- en roodkeramische Hollandse golfpannen.

Is het bouwvolume al sterk gevarieerd, de vormen, maten detailleringen van muuropeningen zijn zeer divers. Alle vensters zijn of met roeden of met loodstrips geleed in kleine ruitjes. Aan de voorzijde op de begane grond twee erkers, openslaande deuren, een serre en enkele vensters; op de verdieping twee venstergroepen in trapeziumvormige erkers en op elk dakschild een kapel van uiteenlopende maat. In de oostelijke zijgevel de secundaire deur en een kleine, lage aanbouw en op de verdieping een boegvormig venster. In de westelijke zijgevel ver naar achter geplaatste hoofdtoegang: oorspronkelijke deur met luifel, zij- en bovenlichten; in de topgevel twee boegvormige vensters op de verdieping en een zesruitsvenster in de top. In de achterbouw een drieledig keukenvenster. Aan de achterzijde is op de begane grond een achtergang aangebouwd van grote vensters in stijl- en regelwerk en voorzien van een plat dak. Op de verdieping is een grote houten kajuit uitgebouwd met grote, van glas-in-lood voorziene vensters met roeden, die over de kap van de achterbouw doorloopt en daar is voorzien van een raampui met een deur naar het balkon op de van een plat dak voorziene, uitgebouwde eetkamer. De eetkamer in de achterbouw is aan de oostzijde van een deur (voor de bouw van de achtergang waren er openslaande deuren) voorzien en aan de noordzijde subtiel uithoekende drieledige vensterpartij.

INTERIEUR: Het interieur geeft de verklaring van de levendige expressie van het gebouw. De gebruiksruimten zijn vanuit het interieur volgens een middelpuntvliedend concept rond de centrale hal geplaatst en gevormd. Op sporen van niet gereconstrueerde aanpassingen tot tijdelijk kantoorgebruik in het oostelijk deel van de villa na, is alles, ook de inrichting, tot op detail nog in oorspronkelijke staat. De belangrijkste verstoring is de tegen het oostelijk gedeelte van de achtergevel geplaatste gang.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Achter de ingangspartij in de westgevel ligt een vestibule met een lambrizing van groene verglaasde steen en glas-in-lood venstertjes. Daarachter ligt de ruime centrale hal met lambriseringen van groene verglaasde steen waar een haard in is verwerkt, een garderobehoek en een vrij in de ruimte staande brede steektrap. Aan de zuidkant grenzen spreekkamer en ruime woonkamer aan de hal; ze zijn onderling doorgebroken, maar ruimtelijk nog herkenbaar aan een flinke latei. Plafonds met moerbalken en kinderbinten; lambriseringen van hol geprofileerd latwerk, ingebouwde kast en bankpartij in erker; haardpartij van groene verglaasde steen waarin kastjes zijn verwerkt. Ten oosten van de woonkamer een aparte, via een deur toegankelijke serre met een gemêleerd gekleurde tegellambrizing en een vaste plantenbak voor de gebogen glaspui. Nog verder oostelijk een oorspronkelijke slaapkamer met een aanliggende badkamer. In de uitbouwen aan de achterzijde de geheel op de tuin gerichte en van een wortelnoten lambrizing voorziene eetkamer. Een pantry verbindt dit vertrek met de modern ingerichte keuken.

De vrijstaande trap met decoratief bewerkte leuning leidt naar een overloop met toilet een kort trapje voert naar een slaapkamer in de oostelijke uitbouw; een ander trapje naar de bovenhal met bewerkte balustrade waar slaap- en hobbyvertrekken aan grenzen. In de meeste bovenkamers zijn eveneens haardpartijen in gelazuurde tegel- of baksteenpartijen aangebracht. Bij alle erker- en vensterpartijen bankjes en in de wanden veelal kasten verwerkt. Op de zolder is aan de westkant is een meidenkamer afgetimmerd.

WAARDERING

Villa Zonneweelde is van algemeen architectuurhistorisch en architectonisch belang

- vanwege de bijzondere plaats die het als urbaan gelegen romantisch landhuis die het inneemt in het oeuvre van de vooraanstaande Friese architect Baart;
- vanwege de nog nagenoeg gaaf aanwezige stijlzuivere Engelse Landhuisstijl van de villa, zowel in ruimtelijke, gebruiksfunctionele zin als wat betreft de uitwendige architectonische expressie en de detaillering van de inrichting.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis